Մ Ա Մ Ո Ի Լ

ԱՐՋԱԳԱՆԳ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԿԱՐԾԵԱՑ

ՀԱՆԴԷՍ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ

Մամլոյ իւրաքանչիւր շրջանը՝ 52 օրինակ է։
Սարադրութեան տեղն է Պօլիս, Զինճիրլի—խան վերի յարկ թիւ 18։
Գործ երթալէք Թերթից փոստային ծախքը առնողին վրայ է։

Շրջանին գինը դահեկան կանխիկ 69
Կիսաշրջանը » 50
Մէկ թիւը՝ փարայ 50
Ծանուցմանց տողն է դահեկան 2

Բ· ՏԱՐԻ Բ· ՇՐՋԱՆ 1870 ԹԻՒ 59 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 13

ԱՄԵՆ ԱՄԵՆ ԱՍԵՄ ՁԵԶ ԿԱՖՕՐՕՋԵՄ ՀԱ՛ ՁԶԵԶ

Կիրակի օրը կառավարութեան հրամանին համեմատ Բերայի 3· Ոկտեբերան եկեղեցին հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ եղաւ, ուր երկու հաղարէն աւելի հեթեթիկոս, տինկոզ, մինդոզ, կէս-հաւատ, բոլորահաւատ, մեծահաւատ, անտիհաւատ, համասիրտ խմբուած էին, որոնք խաթմէրլի բանադրուած, անիծուած ու ոչիլուած ծերունազարդ աղատամիտ վարդապետի մը լմանի եկած՝ Ս· աղօթքներն ու օրհնութիւնները կընդունէին։

Ըստ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ սովորութեան՝ պատարագին մէջ սկսան գիրար դրկել ու ողջունել, յիշելով իրենց նախնի ժողովրդական սովորութիւնը ու աղատութիւնը։

Ծեսոյ ըստ խնդրանաց՝ վանն դարձին ջերմեռանդային՝ գլուխնին բացած, ձեռքերնին բազկատարած միաբերան հետեւեալ սրտաշարժ Տերողորմեան երգեցին։

Տուր ամենուս խաղաղութիւն,
Աղիս Հայոց սէր միութիւն.
Եւ մեր տէրտին հան օգնութիւն,
Ջերմեռանդուց դարձ եւ զղջում.
Տհասներուն գթասութիւն,
Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա։

Ծարատումէն վերջը վարդապետ մը դասէն սկսաւ մեր Սուլթանին կենացը և եպարքոսին բարեմաղթութիւնները կարդալ։ Ամենքը մէկէն ամիններով եկեղեցւոյ գմբէթը կը թնռացնէին։

Այս առթիւ հետաքրքրական էր ժողովրդեան զուարթութիւնը, խօսակցութիւնը, մանաւանդ երբ եկեղեցիէն դուրս կելնէին։

— Հասունեան յարեաւ ի հռոմէ։

— Օրհնեալ է յայտնութիւնն ճիզվիթութեան, ևն խօսքերը ամէնուն բերնին մէջ թօվ կը խաղային։

Շատերը թև թևի տուած գիրար չնորհաւորելու կերթային։

Ձամբուն վրայ երկու անձանց խօսակցութեանը պատահեցանք, որոնք բարձր ձայնիւ կուռային կառնէին։

— Ծօ, ինծի մարիկ ըրէ, ասոնց ոչ պատարագնին պատարագ է, ոչ վարդապետնին վարդապետ, ոչ ըրած պաակնին պաակ է։

— Ինչո՞ւ, վարպետ։

— Պաակնին առանց վաճառքայի ըլլալուն, ասոնց Ս· Սերգիսին մէջերնին կարգուսղները մանթօնիթա կը սեպուին, չերան, չերպէթան, ով ըլլայ՝ Թոզ ըլլայ, ետքէն կնիկ մ'ալ կրնայ առնել։

— Ա՛տ առանկ է։

— վարդապետները ըսես բանադրուած ու նզովուած, օխտը պօրտերնին, եէմի խաղ

բուլմիշ անիծուած , ոչ աղօթնին մախպուղ է , ոչ տուանին ։

— Ա՛ա բաւծդ ճիշդ է ։

— Եթէ մէկի դռնուդ ժողովուրդը որ հարցնես , ձեռքովս դրածի պէս դժոխքին տէյ օրհան պիտի դռնաս ։ Քանդի , որովհետեւ իշտէ մեղքերնուն տոպրակը բամբասանքով , բանն ասանկով թաչմիշ է եղեր , ալ ֆայտա մը չունի քի ։

— Ճանըմ վարպետ , սրտէ ի սիրտ կը խօսինք կոր ։

— Լօյլէ տէյմի մի , այ էֆէնտիմ ։

— Ինչ որ կըսես , հախ ունիս ։

— Ամմա քիւրալիւիւմ թուխտու , արեւանըմ գապարտը , սէօյլէմէսէմ բաթլայաճաղըմ ։

— Ամմ'ն վարպետ , գուշումմ վարպետ , հոս առանկ բան մը չըլլաս , եառքը քէչքի համար կելլեն փարա կուղեն մինէ ։ Սա դիմացի խահվէն մանանք , մերիններըը հոն են ։

— Ասանց ճարը՝ ուրիշ բան չէ , Պօրճիանըրուն պէս կամ թունաւորելու է կամ դանկելու է ։

— Աղէկ ըսիր , բերանդ պագնեմ ։

— Ի՞նչ կայ որ ։

— Ես ալ քեզի հետ մեկտեղ եմ ։

— Ամենէն առաջ ո՛րը խըխլամիշ ընելու է ։

— Հիսապճա Մամուլը , Մէճմուան ։

— Մամո՛ւլը , Մամո՛ւլը ։

— Չէ՛ , չէ՛ , Մէճմուան , Մէճմուան ։ Ամէն օր դրողը ան է ։

— Ատամ անիկա վախկոտ է ։ Գիշերները ժամը տասուերկուքէն ետքը դուրսը չը գըտնուիր որ ։

— Է՛յ , Մանուլո՛ ։

— Անիկա՝ Ընտանին ձգեցէ՛ք ։

— Սէնի կէօրէյիմ Ընտօնկիմ . պէն սըրթընտա գալէ տուվարը կիսպի տուրմուշում , սէնի կէօթիւրիւրէրսէ՝ պէն արդանտան տուվաճըյըմ . չու Մամուլըն մէկ ծանի իշինի պիթիւրէսին . տէ՛ սէնի կէօրէյիմ , եկեղեցական եվլատը օլտուղունու պէլլի էթմէյիսին ։

— Ընհոդ օլ ։

— Էրկա՛ն , սէն տէ Մկըրը , կոմիի , չու միւսիպէթ հերիֆլերին վիւճուաշարընը գալտալըսըն ։

— Ո պէնիմ պօյնումուն պօրճում օլսուն ։

Նայեցանք որ այս պօշպօղաղ մարդոց խօսքերուն վերջը չկայ՝ առինք քալեցինք ։

Կիրակի գիշեր խոսրով Ասկերեանի տունէն ժամը եօթնին եկեղեցւոյ մինչդեռ բարեկամներս մեկուն տունը կերթայինք , Ֆերիտէ փողոցէն Հասունական դասէն յանկարծ պատռատնաղէն ընթրիկ պարան մը դէմերնիս անկուելով , սկսաւ մեր վրայ յարձակիլ և Հայուհեան դէմ յախուռն յիշոցներ ընել . բարեբաղդաբար քովի ընկերս՝ որ Հայ և միանգամայն տէրտէրոջ ալ տղայ ըլլալուն , թէև լաւ մը պիտի տիրէր ու թոխտուէր , բայց նա՝ գործին հետեւութիւնը դուշակելով խկոյն կծիկը դրաւ ։

Ասլուբնիդ ըմպս խղճահար մարապետներ ու մատռաղչիներ ալ գիշերները մինչև լոյս , ցերեկները մինչև իրիկուն տառապէք ու մրմռացէք , խռըլթիին մօտան աս ամիս է , Քոյր և եղբայր բաժնուեցէ՛ք , ամուսին ամուսինէ զատուեցէ՛ք , հայր և որդի իրար զարկէք , մայր և աղջիկ իրար մոռցէք , Գեր . Բիւումին պոչէն վար կախուեցէք , ականջնիդ Հըռոմ երկնցուցէք , ինչ որ ըսեն՝ այն կլլեցէք , համբերելով համբերեցէք . դի այս է Պառնապոյի հրամանն , և այս է Մուրատին ինամն ։

Քռիստիկ Պառնապ յանկարծ յօնքերը մաղոտ
կապիտոլէն բրդաւ ահեղ ինն որոտ
Զևս իւր շանթիս թափեց Մասեացն 'ի ստորոտ։

ԹԱՌՆԱՓՆԹՈՐ ԼՈՒՐԵՐ. — Շարթուս Հռոմէն ճիշդ քառասուն պալիա բանադրանք , բանադատաւորանք . . . բանիսեղդրանք . . . և այլ այլն օրինակ Թախտմ մը քաժնելի վաճառք բերուեցան , որոնք քանի մը վարպետորդիները լիմոնաթեան մանքսէն փախցընելով ամէն ամէն գընեցին ։

Այս յաջողութիւնը կ'ըսուի թէ յուզարկողները քաջալերելով յաջորդ բօսթայիին նոր ֆիկուրայով , ֆաթուրայով և բաթերայով սպասսաբանի ձեւ բաներ պիտի յուզարկեն ։

Դարձեալ կը լսենք որ 50 մէթրօ 'ի կայնութեամբ և 10 մէթրօ լայնութեամբ նըզովից արմատ՝ նորահրաշ օրհնութեան կոնդակ մ'ալ Զիվիլին Թալային և Վէդլին խաչելեալին

լուչ անպարոլը կեմիկ մը բեռցուելով, և հետը ճիշդ ֆիլեմէնկ պանիրկի ձեւը և անդրիացւոց բլօֆ-պինկ անուն խմորեղէնին դոյնն ունեցող գօ ը կտրած ալուէս մը խամիմիչ ընելով Պօլիս յուղարկելու վրայ է եղեր։

— Դարձեալ կը լսենք որ Հռովմայ (հիմայ ուրիշ ի՞նչ լուր կայ) Սանկտ Ընճէլօ անուն հեծկլտուքի պալատը նոր հիւրերու ընդունելութեան պատրաստութիւնները կը տեսնուին։ խաբուճիները, դաբուչիները և այլ ապասաւորները քանի մը օրերէ՝ ի վեր նոր օրինակ կոկորդամարզութիւն մը կը կատարեն եղեր. այսինքն գալու հիւրերուն անունը քիչ մը դժուարահնչելի արեւելեան անուններ ըլլալուն պատճառաւ Հռովմայեցւոց փափուկ կոկորդները հէ-ննա-ֆէ չհանդիպելու համար հիմակուընէ կը կրթուին եղեր։

Ո՛վ որդիք Թորգոմայ,
Ամմա յառաջ գայիք հա՛ . . .
Ձեր վաստկած համբաւը
Հնչեց բոլոր Եւրոպա։

ՏԵՍԱՐԱՆԸ ՀՌՈՎՄԱՑ ԴՈՒՆԷՆ ԴՈՒՐՍ

ՊԱՀԱՍՏԻ ՄԸ ՄԷՋ Է

ՄՕՆՍԻՆԵՕՐ ԱՍՈՒՆԷ՛ԼՎԱ ծայրագոյն յափրշտակութեամբ մտայ սենեկին մէջ վեր վար կը պտըտի, բուռն շարժուձեւեր ընելով և ինքիրեն խօսելով։

— Հէյ իշի պիճիրուիք, ըսբե՜ պ ուէ՜ւ. ալ ասկէց առքը նայիմ Պօլսոյ չարաճճիները ի՞նչ պիտի ընեն . . . պէնի նէ զանն էթախլէր. իչիէ պապին անձնական անխոնջութիւնը է՛ն առաջ ես իմնալամիշ ըրի. սայեմոէ ա՛ն Պապին և Աստուծոյ մէջ ֆարկ չըմնայ, ես ալ պապին ամենաստորին ծառան, հիմակ մերիններուն աղէկ խելը պիտի անիծեմ. . . . Ալ հեղգէթէ իս գարահնալ կընեն . . . քեզ նայիմ գարահնալ Աստուա. . . (ձեռուընները չփելով) հըմ. . . նայինք ով դիմացս պիտի ելլայ։

(Դուռը կը զարնուի։) ով է ան, մամը։

ԾԱՌԱՅ ՄԸ։ — Մօնսինեօր . . .

ՄՕՆՍԻՆԵՕՐ ԱՍՈՒՆԷ՛ԼՎԱ։ Ի՞նչ է ան թուղթը։ Սրբազան պապէ՞ն է . . . (ինքիրեն։ Զըսի՞մի. գարահնալութեանս կոնդակն է . . . (ծառային) տուր նայիմ, չուտ . . . .

ԾԱՌԱՅՆ։ — Ձէ, մօնսինեօր։ Այս թուղթը հիմայ թէլէգրաֆին եկաւ։

ՄՕՆՍԻՆԵՕՐ։ — Տուր ըսի (վրդովմամբ մը կը բանայ թուղթը կարդալով.) »Առ գերերջանիկ Տէրն մեր ամենավերապատուեալ և արհիամայրապետնամեծար կաթողիկոս և պատրիարք Կիլիկիոյ։ Հոս գործերը բէկ աղէկ վիճակի մէջ չեն։ Ֆառմասօններուն մեղմէ զատուիլ կուզեն, Յայտարարութիւնը հարիւրաւոր իմզաններով կը գոյուի։ ի՞նչ ընենք։

Ձեր ամենախոնարհ ծառայք եւայլն

Ա՛ս ի՞նչ ըսել է։ Բօբբօ պէ վէնէ ֆլէ պէվէլէ, էս հիմայ կը հասկցնեմ անոնց։ (ծառային) կեցիր քիչ մը։

(Սեղանին դիմացը կը նստի կը գրէ.) »Սանթիսիմօ մօնսինեօր Պարպարօ, հիմայ Սատմպոլէն թէլէկրաֆ առի, ֆարմասոնները աղմիկ եղեր են։ Այս սատանայներուն դէմ ուժով գործ տեսնելու է։ Թէ որ ինծի կը հարցունէք, չուտ մը Սատմպոլ երթալու համար պատրաստեցէք. հարիւր ինքվիզիթոր. — տասը մաքինա հերետիկոսներուն ոսկորները կոտրելու համար. — քսան օխսա եղ, հերետիկոսները էվելու համար հարիւր չէքի վատ հերետիկոսներըն բէլու համար, քսան չէքիճ. քսան պալթա, հարիւր պիչ, հազար մըխ . . . կարծեմ որ հիմակու հիմայ ասչափը բաւական է. ի՞նչ կըսէ ձեր ամենասրբութիւնը։

Նուաստ ծառայնիդ
Ասունէլվա։

(Թուղթը գոցելով ու ծառային տալով.) Շուտ գնա՛ աս թուղթը Մօնսինեօրին տուր ու ճէվապը բեր։

Նոյն միջոցին ուրիշ ծառայ մը ներս կը մտնէ։ — Մօնսինեօր։

ՄՕՆՍԻՆԵՕՐ ԱՍՈՒՆԷ՛ԼՎԱ. (սեղէն դատկելով) Ամենախոնարհ՝ ծառայ իր Ամենասրբութեան ծառայութեանը։ Ի՞նչ հրաման ունի Ամենասուրբ Գարահնալ Պարպարօ։

ԾԱՌԱՅՆ. — Մօնսինեօր Գարահնալը սա թուղթը խրկեց ձեղ շատ բարեւներով։ (դուրս կելլէ։)

ՄՕՆՍԻՆՅՈՐ ԱՍՈՒՆԷՎԱ. (Թուղթը բանալով) Ինչե՞ ասանդամ չիւպհեսիզ կարտինալութեա՛նը կոնդակն է . . . Նայինք . . . (կարդալով) «Առ երջանիկ Պատրիարք և եղբայր մեր Մօնսինյորը Ասունէվա. Սրբազան Պապը սաստիկ զայրացած է Սուամպոլի Ֆարմասոններուն դէմ, բոլոր կայծակները վրանին պիտի թափէ» . . . (Հաչա բանադրելու է, նզովելու է, երելու է հերետիկոսները, ասոնց հախէն ասանկ կըը՛նանք դալ. կը կարդայ.) «Միայն, նախ և առաջ Ս. Պապը իր ծայրագոյն խմաստութեան մէջ . . . (հմ . . .) կուզէ մեզմէ ճամբաններով . . (ի՞նչ . . . փորձ մը ընել ղիրենք չահելու համար . . . (աս ինչ է . . . օտան գլխես վիայ կը գառնայ կոր) հաշտարար անձ մը խրկել (Ան՛թօնիօ, քիչ մը ջուր . . .) և այսպիսի ծանր պաշտօնի մը համար . . . արժան դատեց իր ընտրութեանը . . . (հմ . . .) Մօնսինեօր Բլիւմը» (Թուղթը ձեռքէն կկ՛ինայ) Բլիւմի՛ . . . Բլիւմին խրկել . . . իմ բանս լմնցաւ . . . հապա ազդին իրաւունքը Հռովմայ տալու համար իս ***ընդհանուր ընե՛նք. իս աղէ ընել տայ նէ՛ . . . ի՞նչ ընենք ասոր ճար մը . . . (Ձեռքը ճակատը դնելով) կայնէ նայինք. (կը նստի սեղանին դիմաց և կը գրէ.)

«Յանդիսասիմ Մօնսինեօր Պարպարօ.

Ի՞նչ խապար է որ կուտաք ինծի. ըլլալու բան չէ . . . դուն պիտի խալըսես իս» . . . .

(Դուռը կը զարնուի). Մտի՛ր, կենե՛ ինչ կայ.

ՏԱՌԱՆ. Թուղթ մը եկաւ . . . .

ՄՕՆՍԻՆՅՈՐ ԱՍԻՆՅԷՎԱ. — Թէլէկրաֆի՛ն, տուր. (կը կարդայ) «Առ գերերջանիկ Տէրն մեր ամենավերապատուելի և արհիա . . . (էյ, հասկցանք, հասկցանք, նամակը նայինք). Գործերը պիւսպիւթիւն դէշցան. Ռակեբերան եկեղեցին ձեռնընէս ելաւ. Ֆարմասոնները երթալով կը շատնան կոր. ամեն թարաֆ ձեռք առնին, թօփ թիւֆէնկ հայր էրմէյօր . . . տէ՛ր պատապ նզովք մը . . . ամա չուտ. զերէ հապը կըլլեցնէք.

Ձեր խոնարհ ու
Պռնէվ-Ֆրէնեօր Ծառայք.

— Ա՛հէ՛ւիւս. Աս ի՞նչ բան է . . . հա՛ . . . սանկ բան մը ընենք, Բլիւմը ասանկ երթալ չըլլար. Շուտ թէլէկրաֆ մը խրկենք, ասոնց աչքը վախցնելու է. Էյէր Բլիւմի չդացած բան մը ըրինք նէ, ապէկ. չէ նէ . . . բաներնիս դէշ է. (կը նստի ու կը գրէ).

«Նօթասլ Բօնսէրվաթէօրները.

«Գիտցած ըլլաք որ Հռոմա ինծի դէմ բըլօթէսթօ ընողները անիծեց. հերետիկոսները հմ՛ . . . բատիգաները աչուընին բանան . . . մօնսինեօր Բլիւմի կուդայ կոր . . . հիմա աս կէց եաքը ինկիզիսիոնէ պիտի ըլլայ . . .»

(Ծառային) Շուտ սա թուղթը թէլէկրաֆ տար. (Գարձեալ գրելով).

«Յանդիսիսիմ մօնսինեօր Պարպարօ.

«Հիմա թէլ քաշէցի Յուամպոլ, ըսէլով որ որ Հռովմա հերետիկոսները . . . սխալ կըսեմ. . . բոփ-ընդը, ինչ ընեն նէ ընեն, նզովէ պիտի . . . ի՞նչ ընեմ. . . ճարս հատաւ. Բէք կաղաչեմ, ձեր ամենասրբութենէն ալ, թէլ մը քաշէք, որուն մէջ ջոջոջոջո-ընեան խօսքը ըլլայ. սա դատապարտութիւն ըլլայ տէ՛, անկէց եաքը ի՞նչ կուզէք նէ ըսէք . . .»

Ամենախոնարհ ծառայ
Ասունէվա.

Էյէր աս ալ չդալէ նէ . . . Հէլպէթաէ կէ՛նէ կարգինալ կ'ըլլամ ամա . . . էօֆ, բանս բուսաւ . . . երթամ մէյմը Գարտինալ Պարպօն տեսնեմ . . .

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԿ

Արդէն փակիներու Պալիմ պէյը կառավարութեան միջոցաւ դերդաստանով հանդերձ Ռոտան դաւառը քաշուած է Նոթլէն ըսուած ադարակին մէջ.

Այս անդամ կ'լսնանամք որ մնայեալ հարըստարիչ քիւրտերն ալ՝ կառավարութեան ադդու միջոցներով ընտանեօք դուրս հանուելու են.

Եւ սակայն Ռոտան՝ փակիներէն անդգալի հեռաւորութիւն մը ունենալով՝ վանայ բարձ. կուսակալը՝ կը խոստանայ որ այժմ ձմեռ ըլլալու պատճառաւ այսպէս տնօրինած է, ուստի երբ գարնան գունները բացուին՝ տեղացւոց անդորրութեանը համար զանոնք ուրիչ հեռաւոր

տեղ մը փոխադրելը իմ առաջին պարտքերէս մէկն համարած եմ կրօն։

— Աւրնաշակ պէյը՝ որ առիթ առաջ իր եղբօրը՝ Մահմուտ խանին հետ Ռուսճուք ապրուած էր, ինչպէս կըսէր, խարդախութեամբ մը հրամանագիր ձեռք ձգելու յաջողելով՝ կուգայ ան։ Ագարակները, գնանգան ֆըլէք, փոխ ըրնէք կը կորզէ, և Մէզրօկ կոչուած տեղը կը բռնակի։ Հոս քիչ մը ժամանակ կառանձնանայ։ Յետոյ Ռոստան Կ'երթայ և Մարքս յորջորջուած դիւղը կը նստի։ Ուր մինչդեռ բռնի իրեն տուներ կերտել կ'ուտար, չնութիւնները, ոճիրները անարդել կը դործէր, դողութիւնները, աւարներ կընէր, և ահա անդէն Սալիմ պէյի չուն կը լսէ՝ և անմիջապէս Մէզրօկ իր նախնի բնակարանը խոյս կուտայ։ Եւ ուր յանկարծ տագնապէն ու երկիւղէն կաթուածահար հոգին կը փչէ...։

Ցաւալին սա է որ փչողին չարագործ տղայքը՝ Թերեւս յիշեալ ագարակները, ֆըլէքը ևն. իրը իրենց հայրենի սեպհական ժառանգութիւնները նկատելով Մարքս դառնալ ուզեն և իրենց հօրմէն ֆրա՞ մնացածները բայ բաժին ընդլով կրկին նորանոր գէշութիւններու դուռ մը բանան։

Այո՝ Մանաւորապէս վանայ կուսակալութեան և Ազգ. Պատրիարքարանի ուշադրութեանը կը յանձնեմք։

— Երուսաղէմէն առնուած լուրերուն նայելով Պաղեստինի մէջ մարախ եղած է և անձրեւաց պակասութիւնն ալ ղգալի եղած է տեղացուց։ Ինանկ որ ցայնք հարկադրուեր են իրենց ուխտաւորները ճամբելու՝ Յուր չունենալնուն պատճառաւ։

Այս մասին չնորհակալ ենք Երուսաղէմի Աթոռոյն մեր նախնի միաբաններէն, որ ժամանակին այնչափ բազմաթիւ ջրամբարներ պատրաստելով՝ թէ վանականաց և թէ ուխտաւորաց ամենուրեք ջրոյ կարօտութիւն չեն զգացներ տալ։

— Խասգիւղի Ջուխտաճանճիներուն դէպքին պատճառ եղողներէն Հրէայ մը չաբթուս բանտարկուեցաւ։ Կարծեմք 500 լիրայի տուգանք մը պիտի հատուցանեն հրէաները այս առթիւ՝ իրենց ետպ պէյէն անտուկէն։

Շնորհակալ ենք Պատրիարքարանի Քաբուքեհեասի Մեծ. Ալիքսան Էֆէնտիէն ալ՝ որ առանց չանք չզլացաւ սոյն խնդրոյն յաջողութեանը համար։

— Մարաշէն բազմաստորագիր հանրադրութիւն մը ուղղուած է առ Բ. Դուռն, ուսկից Պատրիարքարան ղրկուած է, որով կը խընդրուի Մարաշցի Մկրտիչ եպիսկոպոսին առաջնորդական ընտրութիւնը անմիջապէս վաւերացնել տալ։

Այս արտաքոյ ընթացքը երթալով՝ մեր մէջ մղութիւն մը կը դառնայ։

Ուրնմն առնն Հայ՝ երթէ այսուհետեւ Պատրիարքարանի նկատմամբ մասնաւոր հակառակութիւն մը և կամ դժգոհութիւն մը ունենայ, ուղղակի Թող աւելի բարձր հեղինակութեան մը դիմէ։

Սակայն խնդիրը այնպէս չէ։

Բ. Դուռը՝ առանց Պատրիարքարանի բանակցութեան, չկրնար իրենց խնդիրները կատարել, քանի որ առ այն պաշտօնական լոյս մը չունի։

— Այժմն. Սրբազան Պատրիարքը՝ մայրաքաղաքիս ընդհանուր եկեղեցեաց ամբոխակալ քահանայից ձեռօք տեղական Հայոց վիճակադիրը պատրաստել կուտայ եղեր։

Մօտերս Մայր եկեղեցին համադումար ընդհանուր ժողով մը պիտի կազմուի, որուն նպատակն պիտի ըլլայ քահանայից վիճակին վերաբերեալ քանի մը խնդրոց վրայ խորհրդակցիլ և անմիջական կարգադրութեանց ձեռնարկել։

— Կիմանամք որ Խրղանու՝ (Քուլադու) Շէյխ Ապտուլլահն ու իր որդիքը՝ Ձալատտին, Մահոն և միւսները—որոնք շատ ջնաններ, հարստահարութիւններ տուած էին, և ուրիշին կալուածները յափշտակած—ուր ուրեմն բարեխնամ կառավարութեան չնորհիւ քննութեան ենթարկուեր են։ Սակայն դրժբաղդաբար տղայքը փախչելով միայն հայրերնին կը ձերբակալուի Տիգրանակերտ տարուելու համար։

Աւարները՝ իրենց բուն տիրոջը պիտի դառ-

նան, և մնացածը կառավարութեան գանձին։ Վասն զի մինչեւ յարդ ասոնք ընդդիմացած էին տէրութեան տուրք տալու մասին։

— Կը լսենք որ Հիւպէրնիան հաշիւները՝ չորս հաշուադէտ աշխարհական անձինքներէ կազմուած Յանանաժողովի մը կողմանէ պիտի քննուի եղեր։

— Հրեից խախտագլուխը հրապարակաւ դատ պիտի վարէ եղեր զինքը ձրիապէս ամբաստանող խաղամներուն հետ։

— Տնտեսական խորհուրդը՝ որ ինչպէս յայտնի է, միամեայ պայմանաժամաւ վոխառութիւն ըրած էր։ Այս անգամ Ազգային Պատրիարքարանի վարկը տեղը բերելու համար վեցհազ իւր պայմանադրութենէն քանի մը օր առաջ վճարել յիշեալ գումարը։

Յանանաւոր յիշատակութեան և չնորհակալութեան արժանի է Տնտեսական ժողովոյ այս գործը, որ ապագային մէջ իր տեղն ունի։

— Այս գիշեր Ներիկ վաչայի Օսմանիէ թատրոնին մէջ Աղբար Թավմաս անուն, ընտիր թատերգու մը իւրն առաջին անգամ պիտի ներկայացուի Նահատ Պ. Թ. Նալեան եղբայրն և վարժ դերասանի։

Ցոյս ունինք որ ճաշակի տէր ազգայինք իւրեանց ներկայութեամբը պիտի վեհացնեն պատուել այսպիսի հոչակաւոր և իմաստալից խաղ մը, որով և քաջալերեն հանդիսացած պիտի ըլլան նպաստաւորելոյն՝ ազգային մէջ առաւելել եւս իւր ճգանց սպառմանը համար թատերական վարուկ ասպարիզին մէջ։

— Իւսկիւտարի Սէլամըզի լինքնակոչ թաղական խորհուրդն առօք փառօք նորէն իրենց ֆօպն վրայ գացեր բազմեր են։

Ասոնց վրայ եղած ամբաստանութիւնները տակաւին պաշտօնապէս հերքուած չեն։

Յանանանք հօտ Եսայիին վրայ հաստատուած այն մեծ ամբաստանութիւնը։ Ամբաստանութիւն մը, որ ընտանեկան խնդրոյ մը նկատմամբ Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ օրինաց դէմ բացորձակապէս կապստամբի, որուն համար Գեր. Տ. Ալիստակէս Սրբազան Արքեպիսկոպոսին հայրական խրատները և ազդու յորդորները չզօրեցին յուղղութիւն բերել։

Վերջապէս խնդիրը այժմ Պատրիարքարանի կողմանէ քննութեան ենթարկուած է։

Այսպիսի անձ մը ոչ միայն թաղական, այլև ժամկոչ անգամ չկրնար ըլլալ։

Ժամանակը ամեն դիմակ վար կ'առնէ։

Ընդհակառակ տարի Իւսկիւտարի Ս. Խաչի թաղին պարգեւաբաշխութեան առթիւ եղած ղեղծումները մանրամասնաբար նկարագրելնուս համար՝ այս անգամ մեզի հետ չափուիլ կ'երանգեր, իբր թէ մեր դրածը եկեղեցւոյն դէմ յարձակում մը եղած ըլլար։

Ինչո՞ւ պապանձեր է այն տկարամիտ և թերքաջայտ պարոնը, որ օրին մէկը լրագրի մը մէջ գոյաւ այն առթիւ՝ պատիւ, ընտանեկան պատիւ, անհատական պատիւ, ազգային պատիւ ամեն բան իրար խառնելով՝ առանց խախնելու ամենայն ղբօսընկամբ մեզի դէմ կը բողոքեր։

Չի լսեր այս իրողութիւնը, որ իր քթին տակն է....

Կերեւայ որ պատիւ բառն իր նշանակութիւնը փոխած է։

Եթէ յիշեալ թաղական խորհուրդը իր վարի ամբաստանութիւնները չը սրբէ, պիտի պարտաւորինք վերջապէս ականջին քաշելով յանպարեզ բերել, և աշխարհի առջեւ իրեն դատապարտութեան սեւ կնիքը ճակատին դարնել։

— Փետրուար 8 կիրակի օրը ժամ 6 ին պատեհութիւն ունեցայ Նարլը-գափուի եկեղեցին գտնուելու. որ խորհնեան վարժարանի աշակերտաց իննամեայ պարգեւաբաշխութեան հանդէսը տեսնելու բաղդաւորութիւնն ունենալնուս։

Տեսնելու արժանի էր աշակերտաց ձնողաց իրենց զաւակաց ուսման մէջ վարձատրութիւնը տեսնելու համար ունեցած հետաքրքրութիւնը և յայտնած ուրախութիւնը։

Հանդէսը սկսաւ վարժարանին Տեսուչ Մեծ. Յարդիս էֆէնտի Ալթապեանի համառօտ առաջնախօսութեամբը. որուն յաջորդեց նախընթաց կիրակի օրուան հարցաքննութեան տեղեկագիրը և քննչաց վկայութիւններուն կարդացուիլը։

Ասոր հետեւէն ձնողք տեսնելու համար ա-

չակերտաց իւրաքանչիւր դասէն պղտի հարցաքննութիւն մը եղաւ։

Հարցաքննութիւնն աւարտելէն ետք վարժարանին Հոգաբարձութեան դանձապետ մեծ. Խոսրով աղա Թօփհանէլեան յառաջադիմութեան վրայ ազդու ճառ մը խօսեցաւ, որուն յաջորդեց աշակերտաց խօսած Հայերէն, Գաղղիարէն և Ցանկերէն ճառերը։

Ամեն մէկ ճառի սկիզբը և վերջը աշակերտք ազդային ներդաշնակաւոր երգեր կերգէին։

Աշակերտաց ճառերուն յաջորդեց պարգևաբաշխութիւնը. և յետ այնորիկ վարժարանին հայկաբան դաստատու մեծ. Գաբրիէլ Էֆէնտի Լազճեան սիրոյ և ատելութեան վրայ ազդու ճառ մը խօսելէն ետքը Մեծ. Սարգիս Էֆէնտի Ամրալեան հանդիսին վերջաբանը ընելով՝ Թորէնեան ընկերութեան անդամները ժողովատեղին հրաւիրեց յընդհանուր ժողով, ուր մենք ալ ներկայ էինք։

Հին Հոգաբարձութիւնը իր հրաժարականը մատոյց ընկերութեան ընդհանուր ժողովին։

Ժողովը իր յանչափս գոհունակութիւնը յայտնեց Հոգաբարձութեան և չուզեց ընդունիլ իր հրաժարականը, բայց ոչովհետեւ Հոգաբարձութիւնը իր հրաժարականին վրայ կը պնդէր, ջերմ վիճաբանութիւններէ վերջը 6 անձինք Հոգաբարձու ընտրել որոշուեցաւ, և ըստ այնմ քուէարկութիւնը կատարուելով՝ դարձեալ հրաժարեալ Հոգաբարձութեան դործունեայ անդամները ուրիշ բանիբուն անձանց հետ Հոգաբարձու հրատարակուեցան ըստ արդեանց քուէարկութեան։

Գոհ սրտով մեկնեցանք հոնկից, թէեւ ուշ բայց ղմայլելով այս թատրին մէջ ուսումնասիրութեան այսպէս պաշտուելուն վրայ։

— Հայրիկը՝ որ անցեալ կիւրակէ օրէն՝ ի վեր իբր յօդափոխութիւն ընտրա կը դանուի, մտադիր է վաղը Պատրիարքարան դառնալ։

— Երեկ առաջմանակեայ կրօնական ժողովը՝ իւր առաջին նիստը Գալաթիոյ խորհրդարանն ընելով՝ հետեւեալները որոշեց։

Նիստերը՝ ժողովականաց դիւրութեան համար Գալաթիա ընել։

Հրաշալ որոշը այսուհետեւ Հալէպու առաջնորդութենէն խապառ մերժուած հրատարակել ըստ խնդրանաց տեղական ազդայնոց։

Սեբաստիոյ խնդրոյն կարգադրութեանը համար՝ Գեր. Երեմիա Սրբազանը, պաշտօնական կերպով փոխ-առաջնորդութեան մէջ հաստատել, և գարնան յատուկ քննիչ մը ղրկել, խնդիրը՝ ի մօտոյ պարզելու համար։

— Երզնկայի ժողովուրդը սկսած է իր Գեր. առաջնորդին դէմ հրապարակային դժգոհութեան ցոյցեր ընել, մինչեւ իսկ եկեղեցեաց մէջ պատարագի ատեն Նորին Գերապատուութեան անուան յիշատակութիւնը զանց ընել։

Կրօնական ժողովին ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք առ այս։

— Ամեն. Սրբազան Պատրիարքը՝ ընդհ. ժողովոյ վերակացութեան մեծ և կենսական խնդրոյն համար երեք անձինքներէ բաղկացեալ գործադիր Մաս ժողով մը ընտրեց։

Հետեւեալ ընտիր տաղերդութիւնը անմահ Պէշիկթաշլեանի դրական հրաշակերտներէն մինն է։

ԹԱՂՈՒՄՆ

Ոչ փող զարկինք, ոչ արձագանգ լեռնատոյղ՝
Սարե՛ր ի սար չարաշըղուկ տային լուր,
Ու չերգեցինք ողբոց երգեր սրտայոյզ,
Երբ պատանւոյն բացինք մըռայլ վոսին դուռ։

Գիշերային մունչ ըստուերներ չուրջ կային,
Երբ հրացանի կոթով ըզնոզ փորեցինք.
Լուսին միայն դողդող շողայր մեր գլխին՝
Մուգ էր առեր ըզգաչտ բլուր և երկինք։

Պետք չ'էր դագաղ, և ոչ ճերմակ պատանքներ
Որով ծածկուէր աղատորդի պատանին,
Նա՝ յետ մարտին կարծես յոգնած կուհանդչէր
Ու վերարկուն կարմիր բաւէր իւր անձին։

Անձայն ու կարճ ննջեցելոց մի պրուսեց
Մեր քաջ տերտերն, Հայոց գինուոր ե՛ Աստուծոյ,
Գովեց ըզմահն և զքաջութիւն իւր օրհնեց,
Թող չի տրաւ հառաչ մ'ու ճիկ հանելոց։

Բայց երբ ըղձալուն 'ի բարձ դըրինք հողաչէն,
Տեսանք ըղձեղ ճակտին ու վերքըն պայծառ,
Ո՛վ պատանիդ, ըսինք ամենքս մեկ բերնէն,
Ավան հայրենեաց մեռար, դու չատ ապրեցար։

«Գընա ըսէ հայկազարմից մեծ ոգւոց
Որ կան այստեղ աղատ ու քաջ դեռ հայեր.
Որոնք 'ի բիւր պատերազմաց թէպէտ լսոց՝
Մէջ ամպրոպաց 'ի ժայռ կանգուն են կեցեր»։

Մեյ մ'ալ քամի վըշեց յանկարծ ցրտաշունչ
Լուսին գնաց թաւալելայս յամբէ յամբ,
Ու մեր սարերն իրը ուրականք անմըռունչ
Սեւ գըլուխնին անկած դիտեն ապշութեամբ։

Ցանկամ ցուրտ ցուրտ հող լեցուցինք իւր վրան
Խաչ մի դըրինք, ինչպէս որ մորն պատուէր եառ.
Ոչ այլ չըգեղ արձանագիր, ո՛չ դամբան։
Ձինքը մինակ թողուցինք իւր վառքին հետ...

Զարագլեանէ 'ի Զեյթուն Թրքիատուած Աբդիւլ-Համիտ Պ. Հեղինակը՝ Երկրորդական 6 րդ Թուով քանի մը անպատշաճ խօսքեր կ'ուղղէ մեզ, որոց կը պատասխանեմք համառօտաբար։

Երբ Պ. Զեյթուն դիտմամբ անյուշ ձեւանալով, Մամուլի 57 րդ Թիւը 59 ը կը հաշուէ և իբեն նորաձեւ ուղղագրութիւնը կիա՛ս կիա՛ պաշտպանել կ'երազէ ու չը պաշտպաններ, երբ մեր անկեղծ դիտողութեան մէջ արքիան (հարիւրականեան) չյատկանշութեամբ նենգաբար կը նշմարէ և մեր բարեխղճաբար համակրութիւնը փիփաբար կընդունի, երբ բանասիրական փափուկ բանաքննութիւնը յամառ քանակէն կը համարի և բանաստեղծական քաղցողելով՝ առանց բանաւորութեան կը խօսի մեզի դէմ, մենք ալ կը պարտաւորինք ուրեմն իւր խակ խոհեմութեանը սոսկ ՏՂԱՅԱՄՏՈՒԹԻՒՆ սեպել և վեհանձնաբար ներել, յիշելով այն Հայկական հին առածը թէ՝ Մէկ մտրակէ յորտնը, որ չը մղկայ։

ԲՕՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔ ՄԸ

Ֆրանսայի՝ սահմաններու մերձակայ վայր մը ուղեւորած առենս ճարտարութեամբ և արհեստով մեծ անուն հանած Շոն_սը_ֆօն հովտին մէջ դիշեր մը առանձին տուն մը գտայ հիւրասիրութիւն գտնելու յուսով. ընդարձակ և մաքուր սենակի մը մէջ հրաւիրեցին զիս, որ արդարեւ ուշադրութեան արժանի թուեցաւ ինձ. Հայրը իր երկու աշխարասեր զաւակներուն մէջ տեղը տախտակեայ սեղանի մը առջին նստած կաշխատէր, անոնց քով մայրը բամպակ կը մանէր իր երկու աղջիկները ձեռագործներ կը հիսէին և ուրիշ մանուկ մ'ալ ծնկաբերուն վրայ դիրք մը գրած՝ պատուհանին առջեւ կը նստէր.

Սիրալիր ընդունելութիւն մը գտայ և ինձի հետ սկսան դրեթէ մեր մօրմօրէն վարուիլ. իրենց տպաւորութեանց միութիւնը և իրենց կամքերու կատարեալ ներդաշնակութիւնը հաճոյք կ'ազդէին ինձ. կարծես թէ ամենքնին մէկէն մէկ ոգւով վառուած էին. Ցմէն մէկերնին իրենց պարտաւորութիւնն անթերի կատարելու կը ճգնէր և հոն գտնուող մանուկն անգամ պատշաճ սեպած առենը միայն կը խօսէր. Հուսկ ուրեմն այս դիւրին և կատարեալ կարգադրութիւնը տեսնելով՝ իմ զարմացումս կը յայտնէի անոնց.

Ա՛հաւասիկ, պատասխանեց հայրը, ասիկա սրտին և խօսքին արդիւնքն է. երբէք իրարմէ չը բաժնուեցաք, մեր անդրանիկներու դաստիարակ ու միանգամայն վարպետ եղանք, իսկ հիմայ անոնք մեզի օգնելու կ'սկսին.

Մնայեալը հետեւեալ Թուով

Ա Զ Դ

Սաքա եօգուշին Զիմմիւլլիւ խանին քովիկը Գաֆաֆեան եղբարց համբաւաւոր Հայատանեայ դրատունը՝ ինչպէս ամեն լեզուէ, ամեն տեսակ հին և նոր գրքանք ու լրագիրներ կը գտնուին, նոյնպէս ալ Մամուլ կը գըտնուի.

Փափաքողը ըրնկ ստակը կ'ուտայ, կը կարդայ.

ՇԱՐԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
ԳԻՒՐԳ Ց. ԱՃՎԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. Ց. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ